Gottfried Benn

N O T T U R N O

Ve vedlejším pokoji kostky na stůl,
v sousedství dvojice ve stadiu přisávání,
s kaštanovou větví na klavíru přistupuje k tomu příroda -
prostředí, jež se mi zamlouvá.

Tady mizí myšlenkové procesy,
mořská nemoc, která ve dne
zpracovává dávicí centra,
ztrácejí se v alkoholu a v mlhavosti -
konečně ztráta bytí a únik duše!

Na vlnách ležet -
jistěže možno utonout,
to je však otázka času -
čas ale - před oceány - ?
Ty byly předtím,
před vědomím a před početím,
nikdo jak rybář nelovil jejich obludy,
nikdo netrpěl hlouběji než do tří metrů
a to je málo.

Z K Á Z Y

Zkázy -
ale kde nic už není k zpustošení,
i trosky stárnou
s čekankou, jitrocelem
na náznaku humusu
zahryzlém jako země -

Zkázy -
to přec jen říká: kdysi tu byla
hmota, stavba, klenba -
ó krásné slovo
plné názvuků
plnosti, bohatství
a rodných niv -

Zkázy -
ó šedé slovo sedmispáče
s oblaky, sprškou, temnem v listoví,
s platností na dlouhý čas -
kdy mělo být léto
s limonádami,
s orosenými poháry zmrzliny
a s večírky za jasné noci na pláži.

Výrazové krize a záchvaty erotiky:
to je člověk dneška,
jeho nitro: vakuum,
kontinuitu osobnosti
uchovávají obleky,
které - jsou-li z dobré látky - vydrží deset roků.

Zbytek fragmenty,
polozvuky,
náběhy k melodiím ze sousedních domů,
černošské spirituály
nebo Ave Maria.

F I N I S P O L O N I A E

Finis Poloniae -
řečnický obrat,
jenž nehledě k historickému obsahu
znamená zánik
velikých říší.

Zapeklitá atmosféra,
vše dýchá stísněně,
obojaký vzduch - kdyby měl myšlenky,
byly by to myšlenky na neevropské monzúny
a žlutá moře.

Co je veliké, zaniká samo sebou,
samo sobě říká poslední hlásku,
cizí píseň, většinou zneuznanou,
příležitostně trpěnou -

Finis Poloniae -
možná v deštivý den, málo oblíbený,
avšak v daném případě šelest štěstí
a pak sólo lesních rohů,
na závěr jednu hortenzii, nejpokojnější z květin,
která v dešti vydrží až do listopadu,
tiše do jámy.

N A Z D I S T Í N

Na zdi stín
větví, rozechvěný v poledním vánku,
to je sdostatek země,
a co se týče oka,
sdostatek účasti
na nebeské hře.

Kam ještě hodláš dorazit? Odepři
přece novým dojmům
tu vtíravost -

němě ležet,
své vlastní polnosti vidět,
celé to léno,
obzvláště dlouho
prodlévat na máku,
nezapomenutelném,
protože přinášel léto -

kam se podělo - ?

M Ř Í Ž E

Mříže jsou uzamčeny
a co hůř: trčí zdi - :
jsi sice zachráněný,
koho však zachránils ty?

Splav, tři topoly a jíva,
nad moře míří rackův stín,
tak tomu v rovinách bývá,
tam, odkud pocházím,

pak srst a kůži každým rokem
jsem v křečích shazoval
a napájel se mocným lokem,
který mi kdosi jiný dal,

tak, jiný - píseň hryže
mě v hořkém sevření -
zachránily mě mříže:
jsou k neotevření.

Z Á T I Š Í

Když opadalé vše tu leží,
myšlenky, nálady, dueta,
vše oloupané - bez kůže tu leží,
staniol žádný - a co je stažené
- všechny kožešiny odplavaly -
krvavými spojivkami civí do němoty - :
co to má být?

Otázka otázek! Nikdo rozvážný
však už ji neklade -
renesanční reminiscence,
barokní nabubřelosti,
zámecká muzea -

jen žádné další vrty,
spodní voda nikde,
studny tmavé,
styly vyčerpané -

čas najednou jaksi tichý,
hodina dýchá
nad džbánem,
je pozdě, údery rozdány,
ještě trochu držení, clinche,
gong - rozdám celý svět,
komu postačí, ať se raduje:

hráč nemá zvážnět,
piják nemá odejít do pouště Gobi,
i dáma s brýlemi
činí si nárok na štěstí:
má je mít -

jezero tiše odpočívá
obroubeno pomněnkami
a zmije se smějí.

P O Z D Ě

I
Staré a těžké stromy
ve velkých parcích
a zahrady plné květin,
zavlhle zmatené -

podzimní sladkost,
vřesové polštáře
podél dálnice,
všecko je Lüneburská
step, fialová a neplodná,
snění, jež nikam nevede,
do sebe vrostlá nať,
jež brzy zhnědne
- otázka měsíce -
aniž rozkvetla.

Tolik o přírodě.
A městem
v laskavém svitu
jedou vozy s pivem,
nosítka doznívání, i bezstarostnost
před stavy podráždění, před žízní
a neukojeností -
co se neukojí? Jen malé kruhy!
Ty velké tonou
v přemírách.

V
Prociťuj - věz však, že tisíciletí cítila -
moře a zvířata, bezhlavé hvězdy
to zdolají dnes jako kdysi -

mysli - věz však, že ze všech nejurozenější
se zmítají ve vlastním lodním prostoru,
jsou jenom žlutou barvou pampelišky,
i jiné barvy hrají svou hru -

to všechno věz a tu hodinu nes,
žádnou jak tuto, každou jak ji
odnášej vstříc,
lidi, anděle, cherubíny,
perutě černé, světlý zrak,
neměl jsi z toho
nikdy nic.

VI
Nevidíš, jak někteří stanou?
Mnozí se zády otočí,
vysocí, štíhlí, nemají na vybranou,
všichni jdou k mostům - a ty jsou čí?

Skloní své hole, hodinky zdrží,
pro světlé cifry tma je skrýš,
figury, houfy u černých strží
a všechny pláčou - nevidíš?

MNOHÉ PODZIMY

Když mnohé podzimy se slijí
v tvé krvi, ve tvých myšlenkách
a štěstí léta pozakryjí,
ztučnělé růže smeťte v prach,

celou tu pompu, štukatury,
ples krasavic, noc beze slov,
krepdešín, dřív než padnou chmury,
než zahrká vám lehký kov,

břemena, listí, zkyslé víno,
cár geránií za ploty -
co potom jsi, mdlá měkkotino,
čím tomu v duši čelíš ty?

JEN DVĚ VĚCI

Tolika světy jsem prošel,
skrz já, ty, my, skrz pláč,
vše ale hatilo se
na věčném ptaní: nač?

Otázka přímo dětská.
Pozdě jsi poznal její dno:
ať řád, ať vášeň všecka,
jen jedna věc vše přečká:
Ty musíš. To je ti určeno.

Sníh, růže, moře a mrak,
co rozkvetlo, to musí ztlít,
jsou jen dvě věci: prázdno a pak
sám sebe vyslovit.

TRISTESSE

Stíny se plouží nejen v šerých hájích,
lán asfodelů před nimi je rozprostřen,
putují mezi námi a jsou v jinotajích
tvých objetí, když kolébá tě sen.

Co je to maso - z růží je a z trnů,
co jsou to ňadra - vrásky, samet, žár,
co vlasy, ramena - och, slastí trnu
v těch důlcích - zrak je zralý na požár:

Kdysi: to člověk plno blízkých znával.
Když nelaskáš už tuto minulost,
nenaslouchej jí: tichá nebo řvavá
zaklínání si jednou řeknou: dost.

Pak listopad, samotu smutek kypří,
hrob nebo hůl sloužící ochrnutému -
nebesa nežehnají, jenom cypříš
se tyčí tu a rozhrnuje tmu.

KVĚTINY

Jezero, šedivou krví
podzimu zcela otrávené,
nakazilo i mne.

Zkormouceně přijal břeh,
zbaven štěstí, posypán listím,
mé kroky jak hlínu hrobů.

Pak park a v něm záhon:
zavalil květinami celou tu bídu,
jezero, mračna, vichr na zahradě,

a křičel: Jsem naprosto nezničitelný!
Ožehnu smrti její chladný ksicht.
Jak všechno rudé, žárné, plamenné
se kurví z mých stehen!
Nazdar!

TOPOL

Zdrženlivý,
nerozevřený úponky a větvovím,
aby vzkřikl do azuru - :
jen kmen jsem, sevřenost,
vysoká chvějivá
křivka.

Jmelí prchá,
zabiječ semen,
a kdy šumělo kol mého pně
žehnavé tříštění blesků
jednotu rozpolcujíc,
daleko rozhazujíc
byvší stromoví?
A kdo viděl topolů lesy?

Samojediný
a na korunním čele křikuplný cejch,
jenž přirezedoval
neklidné noci i den
nad sladce zející zánik zahrad,
jenž mu usává kořen, užírá kůru,
do mrtvých prostorů vybízí
kudy kam.

L O U Č E N Í

Plníš mě tak jako krev čerstvou ránu
a cestou stružky stékáš do dolin,
šíříš se jako noc než dojde k ránu,
kdy louku zbarví rozsochatý stín,
kveteš jak růže, zahrad je však málo,
samoto stárnutí - vše stále níž - ,
živote navíc, když se sny nám lámou,
příliš se trápit, vědět přespříliš.

Odcizen záhy bludu skutečností,
odpíraje si rychle daný svět
i klamem jednotlivin znaven dosti,
když žádná nechce k jáství náležet;
teď z prahlubin, nedotknutelných nyní,
nezraditelných slovem, znamením,
musíš jít dolů, mlčenlivý, stinný,
k noci a smutku, k pozdním růžím svým.

Ještě se vídáš ve slávě své fámy? - :
tos přece byl - ach, jak ses zapomněl!
Byl to tvůj obraz? Hýřils otázkami?
Tvé slovo, svit tvých nebes, měls je? Měl!
Mé slovo, svit mých nebes - běsné, sněné,
mé slovo, svit mých nebes, samé Ne -
Kdo prožil to, na sebe zapomene
a starých časů již se nedotkne.

Z posledních dnů: žár, prostory jak dómy,
k cíli v dálce tě žene voda prý,
veliké světlo halí staré stromy
a ze stínů si tvoří odraz hry,
bez plodů, bez koruny z klasobraní
den ani žní se neptal na jméno -
hraje svou hru, cítí svůj svit a aniž
se rozpomíná - vše je řečeno.

T I C H O

Ticho,
oživené zevnitř:
bývší děje,
nejranější svazky,
něžné, zrušené smrtí;
i dny plné jasmínových keřů
a ovocných pohárů mezi dvojicí
naprosto si důvěřující, dva plameny.

Ticho,
ze vzdálených dvorců
přípravy slavností, rodácké pocity:
klepání koberců,
po nichž pak, čerstvě položených,
půjdou kroky mnohých
šťastných a zamilovaných.

Ticho,
někdejší a budoucí, určené cizím,
a je-li dnešní, zbývá temný zvuk:
„Zůstaň mi ještě po boku,
možná už nedlouho,
přespříliš rozpadu ve mně,
ta tíha,
ta únava."

P A K -

Jak mladou kdysi znali jsme tě, tváři,
z níž slíbali jsme slzy, třpyt i jas,
náhle tě skreslil první příznak stáří:
raného kouzla - žijíc - pozbylas.

Luk kdysi, jemuž všechno poštěstí se,
šíp rudě opeřený v terči tkví,
zvonkohra notující všechny písně:
- "Jiskřivá číše" - "Luční tajemství" -

Znamením dalším tvář se rozechvěla,
v podčelí hlídkuje už, temný mrak,
poslední hodina, tak osamělá -
tu luznou tvář noc zastře pak.

R Ů Ž E

Když růže, marná sláva,
z keřů či ve vázách
započnou opadávat,
i slzy padnou, ach.

Sen o trvání hodin,
o střídě začátků a změn,
sen - před žalem, jímž se brodím:
růže jsou dány vplen.

Blud, přelud o vzkříšení,
o růstu nastokrát,
blud - před pádem, před mlčením:
když skončen růží pád.

N E , Ž Á D N Ý S M U T E K

Na tomhle lůžku, téměř postýlce, umřela
Droste-Hülshoffová
(lze spatřit v jejím muzeu v Meersburgu),
na téhle pohovce Hölderlin ve věži truhlářově,
Rilke, George asi ve švýcarských nemocnicích,
ve Výmaru spočívaly veliké černé oči
Nietzschovy na bílém polštáři
až do posledka -
všecko teď harampádí anebo dávno pryč,
neurčitelné, nepodstatné
ve věčném bezbolestném rozpadu.

Nosíme v sobě zárodky všech bohů,
gen smrti i gen rozkoše -
kdo oddělil je: slova od věcí,
kdo smísil je: tu trýzeň a to lože,
na němž se končí, dřevo s proudy slz,
ubohý domov na tak krátký čas.

Ne, žádný smutek. Příliš, příliš daleko
je lože, daleko jsou slzy,
už žádné Ne a žádné Ano,
tělesná bolest, narození, víra,
nic nežli bezejmenné vlnobití,
nadzemský zákmit, pohyb ve spánku,
pohnuté lože, slzy -
jdi už spát!